

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
ELMİN İNKİŞAFI FONDU**

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun
"Elm-Təhsil İntegrasiyası" məqsədli qrant müsabiqəsinin
(EIF/MQM/Elm-Təhsil-1-2016-1(26)) qalibi olmuş
layihənin yerinə yetirilməsi üzrə aralıq
(rüblük olaraq 1-ci mərhələ)**

YEKUN ELMİ-TEXNİKİ HESABAT

Layihənin adı: Azərbaycan Respublikasının "Qırmızı Kitabı"na daxil edilmiş iri məməli heyvan növlərinin arealının bərpası perspektivlərinin zooloji və aerokosmik metodlarla tədqiqi

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: Sadıqova Nərminə Abel qızı

Qrantın məbləği: 50 000 manat

Layihənin nömrəsi: EIF/MQM/Elm-Təhsil-1-2016-1(26)-71/11/3-M-58

Müqavilənin imzalanma tarixi: 06 noyabr 2018-ci il

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: 12 ay

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): 01 dekabr 2018-ci il – 01 dekabr 2019-cu il

Layihənin I mərhələ üzrə (rüb) məbləği:

Hesabatda aşağıdakı məsələlər işıqlandırılmalıdır:

1 Layihənin həyata keçirilməsi üzrə cari rübdə yerinə yetirilmiş elmi işlər

Layihə çərçivəsində çöl işlərinin aparılması və materialların alınması prosesi müvəqqəti dayandırılmasına baxmayaraq layihə qrupu tərəfindən bir sıra işlər artıq layihənin elə ilk rübündə icra olunmuşdur.

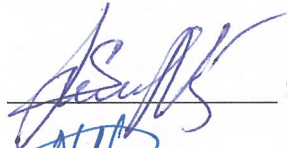
- 1) Coğrafi İnformasiya Sistemləri (CİS) tərəfindən layihənin ilkin olaraq Sentinel-2 peyk şəkillərinin (yay və qış fəsiləri üçün) yüklənməsi prosesi artıq başa çatmışdır. Ümumi ərazi seçilmişdir.
- 2) CİS üzrə analizlər aparılacaq 10 müxtəlif heyvan növü üçün coğrafi koordinatlar artıq müəyyənləşdirilmişdir.
- 3) Növlərin ərazidə yayılmasına təsir edən antropogen faktorlar üçün nəzərdə tutulan materiallar hazırlanmışdır.
- 4) Növlərin yayılmasına təsir edən ekoloji amillər müəyyən edilmişdir.
- 5) Dünya və Qafqazda aparılmış oxşar tədqiqatlara dair elmi ədəbiyyat cəmlənmiş və layihə komandası tərəfindən müzakirə edilmişdir.

2	<p>Layihənin həyata keçirilməsi üzrə planda nəzərdə tutulmuş işlərin yerinə yetirilmə dərəcəsi (cari rüb üçün, faizlə qiymətləndirməli)</p> <p>Layihənin icrasında aşağıdakı mərhələlər nəzərdə tutulur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Çöl işlərinin aparılması – 0% - Elektron xəritələrin alınması – 0% - Növlərin əlverişli yaşayış yerləri üçün modelləşdirmənin aparılması – 20% - Potensial dəhlizlərin təyin edilməsi – 20% <p>Layihə komandası digər imkanlar hesabına elektron xəritələrin bir qismini əldə etmiş və CİS üzrə nəzərdə tutulmuş 11 mərhələnin artıq 5 hissəsini yekunlaşdırmışdır və faizlə nisbətə işin 20 %-ni bitirmişdir. Modelləşmə və koridor planlaşması işi davam etdirilir. Xəritə almaq və çöl tədqiqatı aparmaq üçün layihə komandası EIF tərəfindən dayandırılmış bu işlər üçün digər mənbələr axtarır.</p>
3	<p>Hesabat dövründə alınmış elmi nəticələr, onların yenilik dərəcəsi (burada doldurmalı)</p> <p>Layihə təzə başladığına görə elmi nəticələr hələ ki yoxdur</p>
4	<p>Layihənin yerinə yetirilməsi zamanı istifadə olunan üsul və yanaşmalar</p> <p>Layihədə öncədən çöl tədqiqatlarının aparılması və layihəyə daxil edilən 10 məmali növü üçün son məlumatların toplanması nəzərdə tutulmuşdur. Əldə ediləcək məlumatlar hər bir növ üçün əlverişli yaşayış əraziləri üçün modelləşdirilmənin aparılması üçün əsas şərtlərdə biridir. Lakin Elmin İnkişaf Fondu “Azərbaycan Respublikasında dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 14 yanvar tarixli Fərmanının 1-ci hissəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında <u>Elmin İnkişafı Fondunun fəaliyyəti özünümaliyyətləşdirmə prinsipi əsasında həyata keçirilməklə yenidən təşkil edilməsi ilə əlaqədar layihə rəhbərlərinə xərclər smetasında nəzərdə tutulan ezamiyyələrin icrası dayandırılması və layihədə nəzərdə tutulmuş avadanlıqların, iş və xidmətlərin satın alınması proseslərinin dayandırılması barədə məlumat verilmişdir. Bu xəbərdarlıqla əlaqədar olaraq layihədə nəzərdə tutulan elmi ezamiyyələrin həyata keçirilməsi və avadanlıqların alınması prosesinin icrası dayandırılmışdır.</u></p> <p>Layihənin digər əsas hissələrindən olan CİS hissəsində növlərin uyğunluq analizi aparılacaqdır. Bu prosesin aparılması üçün isə ümumilikdə CİS hissə 11 mərhələyə bölünmüşdür. Bunlar: 1-Növlərin dəqiqləşdirilməsi, 2-Növlərin coğrafi koordinatlarla ifadə edilməsi, 3-Ərazinin seçilməsi, 4-Ərazi üçün uyğun peyk şəkillərinin tapılması və yüklənməsi, 5- Əldə olunmuş peyk şəkillərinə uyğun Torpaq Örtüyü analizinin aparılması, 6-Rəqəmsal Hündürlük Modelinin (DEM) seçilmiş əraziyə uyğun tapılması və yüklənməsi, 7- Antropogen və ətraf mühit amillərinin CİS formatına uyğun hazırlanması və yaxud tapılması, 8-Rəqəmsal Hündürlük Modelindən istifadə edərək antropogen və ətraf mühitə uyğun analizlərin aparılması, 9-Əldə olunmuş təsirlərin (faktorların) MAXENT proqram təminatı formatına uyğun hala salınması, 10-MAXENT PT-sinin nəticələrinin ekspert rəyləri əsasında analizinin aparılması, 11-Əldə olunmuş son nəticələrin kartoqrafik üsullarla xəritələşdirilməsi.</p>
5	<p>Layihə üzrə elmi nəşrlər (məqalələr, monoqrafiyalar, icmallar, konfrans materialları, tezislər) (dərç olunmuş, çapa qəbul olunmuş və çapa göndərilmişləri ayrılıqda qeyd etməklə) <i>(surlarını əlavə etməli!)</i></p>

	<i>(burada doldurulmalı)</i> Hələ olmamışdır
6	İxtira və patentlər, səmərələşdirici təkliflər <i>(burada doldurulmalı)</i> Hələ olmamışdır
7	Layihə üzrə ezamiyyətlər Layihə çərçivəsində elmi ezamiyyət nəzərdə tutulmamışdır.
8	Layihə üzrə elmi ekspedisiyalarda iştirak <i>(burada doldurulmalı)</i> Elmin İnkişaf Fondu tərəfindən verilən xəbərdarlıqla əlaqədar olaraq layihədə nəzərdə tutulan elmi ekspedisiyalar dayandırılmışdır.
9	Layihə üzrə digər tədbirlərdə iştirak <i>(burada doldurulmalı)</i>
10	Layihə mövzusu üzrə elmi məruzələr (seminarlar, konfranslar, dəyirmi masalar və s. çıxışlar) <i>(burada doldurulmalı)</i> Hələ olmamışdır
11	Layihə üzrə əldə olunmuş cihaz, avadanlıq və qurğular, mal və materiallar Elmin İnkişaf Fondu tərəfindən verilən xəbərdarlıqla əlaqədar olaraq layihədə nəzərdə tutulan xidmətlərin, mal və materialın dayandırılması dayandırılmışdır. Layihə büdcəsi hesabına alınması nəzərdə tutulan xəritələr qismən xarici və yerli əməkdaşlıq hesabına əldə edilmişdir.
12	Yerli həmkarlarla əlaqələr Bu layihənin CİS hissəsi yerli mütəxəssis Şahin Qulamhüseyn oğlu Hüseynli ilə birlikdə aparılır. Layihə tərəfindən tövsiyyə edilmiş "Azercosmos"-a məxsus məlumatların istifadəsi bu layihə üçün uyğun olmamışdır. Əsas səbəb, onların peyk şəkillərinin şüa əks ediciləri haqqında məlumatların az olması, onların görüntü imkanının layihənin məqsədi üçün uyğun olmaması, Rəqəmsal Hündürlük Modeli üçün əlavə xərc tələb olunacağıdır və bunun hazırkı layihənin büdcə həddini aşmasıdır.
13	Xarici həmkarlarla əlaqələr Layihənin metodologiyasının hazırlıq prosesi beynəlxalq əməkdaşlarla birgə həyata keçirilmişdir. Bunun üçün Amerika Birləşmiş Ştatlarının Viskonsin ştatında yerləşən Wisconsin Universitetində vəhşi növlərin modelləşdirilməsi, torpaqdan istifadənin dəyişməsi və distant zondlama sahəsində fəaliyyət göstərən ekspertlərlə yaxın elmi əlaqə yaradılmışdır. Digər xarici partnyor Almaniyada Hunboldt Universiteti Coğrafiya Fakültəsinin əməkdaşları professor Tobias Kuemmerle-nin rəhbərlik etdiyi qrupla əlaqə yaradılmışdır, tədqiqi nəzərdə tutulan növlər barədə sistemə daxil ediləcək ekoloji parametrlər müzakirə edilmişdir. Bu qrupun Qafqazda oxşar tədqiqatları olduğuna görə verdikləri tövsiyələr layihənin uğurlu gedişinə imkan vermişdir. Bununla yanaşı Ümumdünya Təbiəti Mühafizə Fondunun (WWF) Azərbaycan nümayəndəliyinin mütəxəssisləri ilə növlərin yayılmasında vacib olan ətraf mühit göstəriciləri müzakirə edilmişdir. Bunun nəticəsində layihə iştirakçıları layihədə tədqiqi nəzərdə tutulan hər bir növ üçün vacib olan ekoloji və antropogen faktorların siyahısını təyin etmişdir və hər bir modelə uyğun hazırlamışdır.
14	Layihə mövzusu üzrə kadr hazırlığı

	(burada doldurmalı) Layihədə nəzərdə tutulmamışdır. Digər imkanlar hesabına layihənin icraçısı Afaq Rizayeva Amerika Birləşmiş Ştatlarının Viskonsin ştatında yerləşən Wisconsin Madison Universitetində öz hesabına təcrübə keçmişdir.
15	Sərgilərdə iştirak (burada doldurmalı) Hələ olmamışdır
16	Təcrübəartırmada iştirak və təcrübə mübadiləsi (burada doldurmalı) Layihənin icraçısı Afaq Rizayeva Amerika Birləşmiş Ştatlarının Viskonsin ştatında yerləşən Wisconsin Madison Universitetində öz hesabına təcrübə keçmişdir və layihədə lazım olacaq elektron xəritələrin əldə edilməsini qismən mümkün etmişdir. Təcrübəkeçmə zamanı əldə etdiyi biliklər hazırda layihə məqsədləri üçün istifadə edilir. Layihə icraçısı Elşad Əsgərov digər mənbələr hesabına Almaniyanın Humboldt Universitetində müzakirələr aparmaq üçün səfərə hazırlaşır və layihənin icrası üçün qiymətli biliklər əldə edəcəyi gözlənilir.
17	Layihə mövzusu ilə bağlı elmi-kütləvi nəşrlər, kütləvi informasiya vasitələrində çıxışlar, yeni yaradılmış internet səhifələri və s. (burada doldurmalı) Hələ olmamışdır

Layihə rəhbərinin imzası _____

Sadıqova Nərminə Abel qızı

Həm-rəhbərin imzası _____

Həsənov Nicat Əlisafa oğlu

Tarix _____

QEYD: bütün hallarda uyğun olan bəndlər doldurulmalıdır.